

KAA- handbok Skaraborg

Utbildning Skaraborg

Vårterminen 2020

Revideras vid årets första SKKA-träff och
beslutas sedan av nätverket för skolcheferna

Inledning

Under hösten 2015 lyftes det kommunala aktivitetsansvaret upp på agendan i Skaraborg utifrån den lagändring som skett kring uppdraget.¹ Ett nätverk för Skaraborgs kommunala aktivitetsansvar bildades. Senare utvecklat med presidium för nätverket samt en skolchef med ansvar för nätverkets uppdrag och arbete. Uppdraget utgår från utbildning Skaraborgs måldokument med målen:

1. Stärkt tillväxt och kompetensförsörjning
2. Höjd utbildningsnivå
3. Ökad kvalitet

Nätverket bidrar till att samordnare för det kommunala aktivitetsansvaret för alla Skaraborgs kommuner ska ha ett forum för att ha möjlighet att diskutera sitt arbete och uppdrag.

En ny lag hade trätt i kraft men vad innebar den i praktiken? Vad skulle göras och framför allt HUR skulle det göras? SKAA-möten blev tillfällen då det gavs möjlighet att träffa kollegor med samma arbetsuppgifter och ge stöd och dela konkreta tips i en arbetssituation som för många var ny.

Utifrån dessa nätverksträffar har behovet av en handbok lyfts och diskuterats. Syftet med denna är att underlätta och tydliggöra för de som arbetar med det kommunala aktivitetsansvaret vad arbetet innebär i vardagen. Handboken ska ses som ett stöd för nyanställda och är ett led i att göra uppdraget funktionsbundet i stället för personbundet.

---

¹ Lagändring kring uppdraget trädde ikraft 1 januari 2015.

Innehållet i denna handbok skrivs av och för medarbetare i SKAA-nätverket och utvecklas fortlöpande. Arbetet med att skriva den första upplagan av KAA-handboken gjordes inom ramen för ESF-projektet "En skola för alla" där en arbetsgrupp tillsattes för skrivandet, med stöd av övriga i nätverket.

Det kommunala aktivitetsansvaret lyder under Skollagen, kapitel 29, 9§ och hur detta arbete organiseras kan se olika ut i olika kommuner. Innehållet i denna handbok visar exempel på hur det arbetet ser ut i olika kommuner i Skaraborg.

Handboken är ett levande dokument som revideras av KAA-nätverket vid årets första SKAA-träff och beslutas sedan av nätverket för skolchefer. Handboken ersätter inte kommunens egna upprättade rutiner eller handlingsplaner kring det kommunala aktivitetsansvaret, men kan vara ett stöd vid framtagande av en kommunal handlingsplan för det kommunala aktivitetsansvaret.

En skola för alla

En skola för alla är ett samverkansprojekt mellan kommunalförbunden i Skaraborg, Fyrbodalen och Sjuhärads och samordningsförbundet väst. Projektet finansieras av Europeiska socialfonden (ESF).

Målgruppen för projektet är ungdomar mellan 15–24 år som är i riskzonen för skolavhopp eller som hoppat av skolan och ej har ett arbete.

Projektets mål är att fler unga klarar sin utbildning alternativt kommer i arbete och att färre hoppar av skolan. En viktig del i projektet är förstärkt arbete med det kommunala aktivitetsansvaret via regionala nätverk, system och gemensamma rutiner.

Innehåll

Inledning.....	2
En skola för alla	3
Innehåll.....	5
Vad är kommunalt aktivitetsansvar?	7
Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar	8
Målgrupp	9
Skaraborgs samarbete	10
Utbildning Skaraborg	10
Skaraborgs nätverk	11
Nätverket för det kommunala aktivitetsansvaret	11
Samverkan kring rapportering av KAA genom IST	12
Det löpande arbetet med KAA	13
Organisering av arbetet	13
Kommunala handlingsplaner för KAA	14
Utvärdering och uppföljning	15
Komma i kontakt med berörda ungdomar	16
Exempel från Tidaholm	17
Ungdomar som avbryter sin utbildning	18
Rutin för huvudmans rapportering till hemkommun	19
Ungdomar i grundskolan	20
Ungdomar utanför samverkansområdet	21
Skaffa information om Sysselsättning	22
Erbjuda lämpliga individuella åtgärder.....	23
Praktik.....	25
Studier	26
Exempel från Tidaholm	28
Dokumentera	29
Förande av register.....	30

Tips på vägen.....	31
Lämna uppgifter till SCB.....	32
Utslussning från KAA.....	33
Arbetsförmedlingen	34
Försäkringskassan.....	35
LSS	35
Goda exempel på utslussning från KAA.....	35
Tidaholm	35
Lidköping	36
Tidiga insatser	37
Hemkommunens ansvar vid köp av gymnasieplatser	38
Samverkansparter	39
Årshjul	42
Vårtermin	42
Sommaren	43
Hösttermin	43
Ord och begrepp Lista på begrepp och ord:	44
Tips på hemsidor och rapporter	47
Bilagor	48

Vad är kommunalt aktivitetsansvar?

Kommunernas aktivitetsansvar (KAA) är till för kommunens ungdomar som inte studerar vid gymnasieskola eller motsvarande samt ungdomar som inte avslutat utbildning med examensbevis från nationellt program på gymnasieskolan, gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning.

Det kommunala aktivitetsansvaret tillkom efter en lagändring som trädde i kraft 1 januari 2015 (Skollagen 29 kap. 9§). Aktivitetsansvaret ersatte då det som tidigare kallats för kommunens informationsansvar, KIA. I och med lagändringen fick kommunerna ett lagstadgat krav på sig att se till att ungdomar som varken studerar eller arbetar erbjuds lämpliga individuella åtgärder. De nya lagstadgade kraven som inte fanns i KIA gäller framför allt dokumentationsskyldigheten samt registeransvaret.

Lagändringen är i första hand genomförd för att motverka ungas passivitet och utanförskap med målet att få ungdomarna i målgruppen att starta eller återuppta studier, för att uppnå en gymnasieexamen. Flera studier² visar att unga som inte fullföljer gymnasieutbildning eller motsvarande i högre grad riskerar att drabbas av arbetslöshet, ohälsa, utanförskap och kriminalitet. Detta kan skapa ett stort personligt lidande för de drabbade men också stora utgifter för samhället. Att hamna i ett utanförskap genererar lägre grad av deltagande i samhället vilket ytterst är en risk för vår demokrati.

---

² Liljeström, A. *Varför är avbrott från gymnasieskolan ett problem?* [Pluginnovation.se/content/varfor-ar-avbrott-fran-gymnasieskolan-ett-problem](https://pluginnovation.se/content/varfor-ar-avbrott-fran-gymnasieskolan-ett-problem) (2018-01-17)

2018 tillkom ändringar och förtydliganden i lagen som reglerar det kommunala aktivitetsansvaret (skollagen 29 kap. 9 §) Lagändringen trädde i kraft den 1 juli 2018 och berör vilka ungdomar som innefattas av det kommunala aktivitetsansvaret.

Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar

Skollagen 29 kap. 9§

9 § Hemkommunen ska löpande under året hålla sig informerad huruvida följande ungdomar i kommunen är sysselsatta:

1. inte har fyllt 20 år,
2. har fullgjort sin skolplikt eller har blivit folkbokförda i landet vid en tidpunkt då de inte har skolplikt,
3. inte genomför utbildning i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning,
4. inte har en gymnasieexamen,
5. inte har ett gymnasiesärskolebevis, och
6. inte har fullföljt utbildning som motsvarar gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan med godkänt resultat.

Hemkommunen ska erbjuda de ungdomar som avses i första stycket lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning som leder mot en gymnasieexamen. Kommunen ska dokumentera sina insatser på lämpligt sätt genom att föra register över de ungdomar som avses i första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den dokumentation och den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att kommunen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt första-tredje styckena. *Lag (2018:749).*

Målgrupp

Förutsättningar för att omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret är att:

Ungdomen är folkbokförd i kommunen och

Har fullgjort sin skolplikt eller har blivit folkbokförd i landet vid en tidpunkt då de inte hade skolplikt,

Ungdomen inte har fyllt 20 år

Ungdomar som ingår i kommunernas aktivitetsansvar:

- **Genomför inte** utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller motsvarande utbildning. Med motsvarande utbildning menas t.ex. studier på introduktionsprogram, vissa avvikelser inom de nationella programmen i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Studier på folkhögskola på gymnasial nivå, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, särskild utbildning för vuxna, motsvarande utbildning vid särskilda ungdomshem. Utbildning vid internationella skolor på gymnasienivå och International Baccalaureate (IB).
- **Fullföljer inte** utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning (se ovan). Fullföljd utbildning innebär ett examensbevis utfärdats efter avslutat nationellt program i gymnasieskolan eller studier inom vuxenutbildningen, gymnasiesärskolebevis efter avslutat nationellt program i gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning. Exempelvis elever med avlagd examen från International Baccalaureate (IB), gymnasieutbildning utomlands med

avlagd examen samt folkhögskola med intyg om grundläggande behörighet till högskola eller yrkeshögskola.

- **Har studiebevis**, vilket innebär att ungdomen inte fullföljt utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller motsvarande utbildning med gymnasieexamen eller motsvarande.

Skaraborgs samarbete

Skaraborgs 15 kommuner och Skaraborgs kommunalförbund samverkar kring utbildning, som en del av samverkan drivs nätverket för det kommunala aktivitetsansvaret.

I Skaraborg samverkas det även kring ett digitalt system för rapportering kring det kommunala aktivitetsansvaret och gemensamma rutiner för rapportering från huvudman för gymnasieutbildning till hemkommun.

Utbildning Skaraborg

I Skaraborg har det beslutats att samverka kring utbildning detta regleras genom ett samverkansavtal. Övergripande syfte med Utbildning Skaraborg är att ge invånarna i Skaraborg en kvalitativt god utbildning, som gör Skaraborg till en attraktiv region att studera och leva i. I alla beslut sätts elevens bästa i fokus. Utbildningarna ska hålla god kvalitet, vara resursoptimerade och grundas på valfrihet och arbetsmarknadens behov.

Den 1 januari 2015 trädde Måldokument Utbildning Skaraborg i kraft vilket alla Skaraborgs 15 kommuner har ställt sig bakom. Intentionen i måldokumentet innefattar skolutveckling i alla utbildningsväsendets skolformer såsom förskola, grundskola, grundsärskola, gymnasium, gymnasiesärskola, vuxenutbildningar och yrkeshögskola med kommunal huvudman.

Måldokumentet har tre mål att sträva mot:

1. stärkt tillväxt och kompetensförsörjning
2. höjd utbildningsnivå
3. ökad kvalitet

Du kan läsa mer om utbildning Skaraborg på utbildningskaraborg.se

Skaraborgs nätverk

Inom samverkan för utbildning Skaraborg finns flera nätverk. Ett av dem är skol- och utbildningschefsnätverket där berörda möts. Med utgångspunkt i detta nätverk finns andra nätverk som rör skolfrågor såsom Skaraborgs nätverk för det kommunala aktivitetsansvaret (SKAA).

Du kan läsa mer om de olika nätverken inom utbildning Skaraborg utbildningskaraborg.se/sv/skolpersonal/skaraborgs-natverk/

Nätverket för det kommunala aktivitetsansvaret

I Skaraborg finns ett nätverk för det kommunala aktivitetsansvaret.

Nätverkets syfte är:

”Att verka för samsyn, samverkan och samagerande med interna och externa aktörer. Att sprida goda exempel på tidigt och förebyggande arbete, för att unga ska stanna kvar i utbildning på grund- och gymnasieskola samt underlätta övergångar däremellan. Att sprida goda exempel på insatser och aktiviteter inom KAA. Att verka för ett utvecklat samarbete mellan skol- och hemkommun gällande lagstiftning om rapporteringsskyldighet för elever med betydande frånvaro. Att verka för ett utvecklat samarbete mellan Utbildning Skaraborgs medlemskommuner gällande regionala samverkansformer kring aktivitetsansvaret.”

Hela uppdragsbeskrivningen för nätverket finns att läsa på

<https://utbildningskaraborg.se/natverket-kaa>

Nätverket består av kommunrepresentanter inom kommunalt aktivitetsansvar samt representanter från kommunalförbundet/antagningskansliet och sammanträder 5–6 gånger per år.

I nätverket finns ett presidium som bereder ärenden inför möten och gör förslag på dagordning, de håller i mötet och skriver anteckningar och har en stödjande funktion i utvecklingen av nätverket.

Samverkan kring rapportering av KAA genom IST

Skaraborgs kommuner har tillgång till datasystemet IST för rapportering kring det kommunala aktivitetsansvaret till Statistiska Centralbyrån (SCB). I IST hanteras den interkommunala ersättningen mellan skolhuvudmän och hemkommun och rapportering av det kommunala aktivitetsansvaret.

Systemet tar in uppgifter om skolplacering på gymnasium från kommunernas elevregister i Skaraborg. Friskolorna i Skaraborg skriver in antagna elever manuellt i systemet. Information om vilka som fått gymnasieexamen kommer från den nationella betygsdatabasen (Beda) och information kring hemkommun från folkbokföringsregistret hos skatteverket.

Antagningskansliet i Skaraborg samordnar arbetet kring IST och är de som kontaktas vid frågor kring detta via skaraborgike@skovde.se.

Det löpande arbetet med KAA

Det kommunala aktivitetsansvaret innebär att kommunen löpande under året ska:

- Identifiera och kontakta berörda ungdomar
- Skaffa information om ungdomarnas sysselsättning
- Erbjuder individuellt anpassade åtgärder som i första hand syftar till utbildning
- Dokumentera insatser och åtgärder på lämpligt sätt
- Inhämta uppgifter om och föra register över ungdomar i målgruppen som rapporteras till SCB två gånger per år

Kommunens skyldighet regleras i 29 kap. 9§ Skollagen. I förordningen (2006:39) finns det reglerat vilka uppgifter kommunerna får behandla i registret de för över ungdomarna.

Organisering av arbetet

Det löpande arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret bör finnas beskrivet i en kommunal handlingsplan eller arbetsplan.

Arbetsgången kan skilja sig från kommun till kommun beroende på

lokala förutsättningar. Det kommunala aktivitetsansvaret är hela kommunens ansvar och olika insatser kan ges av olika kommunala aktörer eller samarbetsparter. Det är ofta skola/utbildning, IFO/ arbetsmarknadsenhet som är den ansvariga förvaltningen för KAA.

Kommunala handlingsplaner för KAA

Det finns möjlighet att rådgöra med andra samordnare för det kommunala aktivitetsansvaret i SKAA-nätverket för den som vill ha tips på hur en kommunal handlingsplan för KAA kan se ut. Detta dokument kan också vara ett stöd vid framtagande av en lokal handlingsplan.

Hemkommunen bör

1. se till att det finns en ändamålsenlig organisation med en tydlig ansvarsfördelning och en strukturerad handlingsplan för arbetet med aktivitetsansvaret,
2. identifiera vilka myndigheter och andra aktörer som kan vara aktuella att samverka med inom ramen för aktivitetsansvaret, och
3. skapa förutsättningar och ha ändamålsenliga rutiner för samverkan såväl inom kommunen som med berörda myndigheter och andra aktörer.³

För exempel på handlingsplaner se bilaga 1 *Handlingsplan Kommunala aktivitetsansvaret Vara*.

---

³ Skolverkets allmänna råd gällande det kommunala aktivitetsansvaret

Utvärdering och uppföljning

Som en del av kommunens systematiska kvalitetsarbete är det värdefullt att utvärdera arbetet med kommunens aktivitetsansvar utifrån exempelvis:

1. Hur många deltagare som ingått i aktivitetsansvaret
2. Vilka aktiviteter som erbjudits och hur de fungerat.

Se exempel på frågor i bilaga 2 *Förslag på utvärderingsfrågor KAA*

Fig. 1 Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar löper under hela året.

Komma i kontakt med berörda ungdomar

Hemkommunen bör:

1. se till att det finns förutsättningar och rutiner för berörd personal att löpande under året identifiera och hålla sig informerad om hur de ungdomar som tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret är sysselsatta,
2. se till att tillvägagångssätten för att komma i kontakt med ungdomar anpassas utifrån deras situation och behov.⁴

Inom uppdraget för det kommunala aktivitetsansvaret ingår det att kontakta ungdomar som tillhör målgruppen. Det finns olika sätt att kontakta ungdomarna och i texten nedan kommer några av dem att beskrivas. Varje kommun har olika rutiner för vilka kontaktsätt som används och olika rutiner för detta. Ta reda på vilka rutiner som gäller i din kommun.

Ett sätt kan vara att skicka brev eller vykort till folkbokföringsadressen med information kring KAA. Om man inte får tag på ungdomen via detta kan man kontakta via sms eller sociala medier.

Telefonnummer till individen finns inte automatiskt inläst i IST-systemet. Det går att söka via sökfunktioner på internet, finns detta inte kan ungdomens tidigare skola kontaktas för kontaktuppgifter. Om ungdomen är under 18 år kan kontakt tas med ungdomens vårdnadshavare.

Om ungdomen inte nås efter flera kontaktförsök kan hembesök gö-

---

⁴ Skolverkets allmänna råd gällande det kommunala aktivitetsansvaret

ras. Innan ett hembesök genomförs kontrollera vilka rutiner som finns i din kommun. Vissa kommuner skickar information i förväg till ungdomen om att ett hembesök kommer att göras. Vissa har rutinen att alltid vara två personer när hembesök genomförs, vissa har rutinen att ha med sig ett larm. Det är värdefullt att ha en kommunlegitimation med sig under hembesök.

Tänk på att det kan finnas många olika anledningar att en ungdom tillhör målgruppen och ha det i beaktande när du kontaktar en ungdom eller dennes vårdnadshavare. Ibland dyker ungdomar upp på listan som ej ska vara där, oftast försvinner dessa "felregistreringar" efter några dagar. Så det kan finnas anledning att vänta någon dag innan du kontaktar en ny person som dyker upp på listan.

Exempel på brev/ vykort och annat material för att komma i kontakt med ungdomen se bilaga 3 *Blankett aktivitetsansvar (utskick) Vara* och bilaga 4 *Vykort Tibro*.

Exempel från Tidaholm

För att komma i kontakt med berörda ungdomar används olika metoder. Finns ungdomens telefonnummer används det för samtal eller sms där kommunens uppdrag förklaras. I de fall där det är svårt att få tag i telefonnummer används brev och/eller vykort och i enstaka fall även mejl. Det absolut mest framgångsrika kontaktsättet är sms. Vykorten har också gett genomslag och framförallt tillsammans med sms. Ibland skickas vykortet först och sedan tas en kontakt via sms och då hänvisas det till vykortet, alternativt i omvänd ordning.

Vykorten kan fungera som ett visitkort eller "legitimation" vid kontakt. Alla vet inte att KAA finns eller vad det är, då kan dessa kort på något sätt styrka vad det kommunala aktivitetsansvaret är. På vykorten finns också hänvisning till kommunens hemsida där mer information finns att läsa om ungdomen är funderad över vem det egentligen är som har hört av sig och vill ha kontakt.

Ungdomar som avbryter sin utbildning

Att få kontakt med en ungdom innan dess att ett skolavhopp sker ger möjlighet att ge information till ungdomen om aktivitetsansvaret, att visa vilka alternativ som finns utanför skolan, att bygga relation till ungdomen och kan också ge möjlighet att tillsammans med skolpersonalen hitta lösningar för att ungdomen ska kunna fortsätta sin utbildning. För att få kontakt med ungdomen innan dess att avhopp sker är det viktigt att det sker en kontakt från gymnasieskolan till hemkommunen i de fall ungdomen studerar på en gymnasieskola som inte är i hemkommunens regi, rutiner för detta finns beskrivet under rubriken ***Rutin för huvudmans rapportering till hemkommun.***

Det är positivt om det finns inskrivet i skolornas frånvarorutiner att kontakta det kommunala aktivitetsansvaret samt anmäla till hemkommun via avsedd e-tjänst vid betydande frånvaro. Det ger ökad möjlighet för tidig kontakt och samverkan.

Rutin för huvudmans rapportering till hemkommun

Inom utbildning Skaraborg finns en gemensam rutin för informationsutbyte mellan huvudman för gymnasieskola och hemkommun. Rutinen är beslutad av skol- och utbildningscheferna i Skaraborg och kopplat till rutinen finns en e-tjänst för rapportering av information. Länk till e-tjänsten finns på

<https://utbildningskaraborg.se/sv/skolpersonal/blanketter/>

Rutinen innebär att:

Huvudman för utbildning skyndsamt SKA meddela elevens hemkommun genom att använda avsedd e-tjänst då elev avbrutit sina gymnasiestudier enligt följande:

- då en elev inte kommer till den utbildning eleven har antagits till och inte heller anmäler giltig orsak att utebli inom tre dagar efter det att terminen startat (detta ska även meddelas till antagningskansliet för gymnasieskolor i samverkan), eller
- då en elev själv anmäler studieavbrott till rektor, eller
- då en elev utan anmälan uteblivit från utbildningen under mer än en månad i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet.

Huvudman för utbildningen SKA skyndsamt starta en utredning och meddela hemkommun genom att använda avsedd e-tjänst:

- om en elev som inte fyllt 20 år utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning och utredning är påbörjad.⁵

---

⁵ 15 kap och 18 kap. 15 § skollagen samt 12 kap. 3–4 a § gymnasieförordningen

Huvudmannens rutiner för rapportering till hemkommunen ska överensstämma med CSN:s rutiner för rapportering av ogiltig frånvaro. Det innebär att förutsättningarna för rapportering är ogiltig frånvaro som uppgår till mer än några enstaka timmar under en månad och är upprepat. ⁶ Det betyder att frånvaron uppgår till minst fyra timmar under en 30-dagarsperiod och att frånvaron skett vid upprepade tillfällen

Huvudman för utbildningen BÖR meddela hemkommunen via avsedd e-tjänst om elev:

- byter utbildning
- gör revideringar i den individuella studieplanen som riskerar att påverka chansen till examen, t.ex. reducerat program
- befaras att inte uppnå examen
- befaras att inte kunna fullfölja sina studier inom tre år

Ungdomar i grundskolan

Ett sätt att få information kring ungdomar är att kontakta grundskolan/ grundskolorna i kommunen i slutet av vårterminen för att få information om ungdomar som planeras läsa ett 10:e skolår. Alternativt är överåriga och, har gått om en årskurs tidigare under skolgången eller påbörjar sina studier i en lägre årskurs än förväntat enligt deras ålder. Då dessa annars kan dyka upp på KAA:s lista i IST. SYV eller skoladministratör på grundskolan kan vara bra att kontakta kring detta.

I vissa kommuner har KAA-samordnare information om aktivitetsansvaret för elever i årskurs 9 och deras vårdnadshavare.

---

⁶ skolverkets allmänna råd för det kommunala aktivitetsansvaret s. 26-27

Ungdomar utanför samverkansområdet

De ungdomar som är inskrivna på gymnasiet utanför utbildning Skaraborgs samverkansområde kan dyka upp på listan "åtgärdas" i KAA-modulen i IST. Ett sätt att hitta ungdomar som går i gymnasiet utanför Skaraborg är att prata med den administratör/ekonom i kommunen som hanterar Interkommunal ersättning (IKE) kring vilka ungdomar man betalar utbildningsplatser för.

Den som ansvarar för IKE i kommunen kan också registrera ungdomar som går utanför samverkansområdet på en studieväg och skola i IST-systemet även om inte betalning sker via systemet. På det sättet försvinner de från listan "åtgärdas" och är istället registrerade som att de genomför gymnasiestudier, detta gör också att siffrorna till SCB blir rätt.

Ett sätt att hitta ungdomar som studerar utanför samverkansområdet är att söka i IST-systemet genom att söka på personnummer, IST-elev-> elevöversikt-> elev placerad hos annan huvudman->

Naturbruksskolorna inom Västra Götalandsregionen (VGR) är ej med i IKE-samarbetet, men antagningskansliet lägger in de elever som blivit antagna manuellt i IST för att de ska försvinna från "åtgärdas" i KAA-modulen. Då dessa elever är inlagda manuellt och ej kopplade till fakturering via IKE så försvinner de ej automatiskt om de hoppar av utan behöver tas bort manuellt. Ta därför kontakt med antagningskansliet i Skaraborg om någon ungdom behöver avregistreras

från en utbildning inom VGR. Om en ungdom börjar på Naturbrukskola efter ordinarie skolstart exempelvis vid sen reservantagning behöver denne läggas till manuellt, kontakta då antagningskansliet via skaraborgike@skovde.se Uppge namn, personnummer, studieväg (skola, program, inriktning), startdatum alternativt slutdatum.

Ungdomar utan gymnasieexamen

Elever med IB-diplom rapporteras inte till betygsdatabasen (BEDA). Antagningskansliet tar in uppgifter kring vilka ungdomar som fått diplom eller ej från NTI Gymnasiet i Skövde och Katedralskolan i Skara där IB (International Baccalaureate) anordnas. Antagningskansliet får uppgifterna av skolorna i augusti och förmedlar dem till KAA-samordnare i respektive kommun. Ansvarig person i hemkommunen lägger in koden "examen enligt hemkommun" under fliken aktivitetsansvar. Detta då ett IB-diplom motsvarar en gymnasieexamen i rapporteringen.

Ett tips för att få kontakt med ungdomar som avslutar sina gymnasiestudier med studiebevis, istället för examensbevis, är att be lokala gymnasieskolor att lägga en kort information kring KAA med kontaktuppgifter till lokala KAA tillsammans med betygen för de elever som slutar gymnasiet med studiebevis. Se exempel i bilaga 5 *Avgångsbrev Skövde*.

Skaffa information om Syssetsättning

Hemkommunen bör:

1. se till att det finns förutsättningar och rutiner för berörd personal

att löpande under året identifiera och hålla sig informerad om hur de ungdomar som tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret är sysselsatta,

2. se till att tillvägagångssätten för att komma i kontakt med ungdomar anpassas utifrån deras situation och behov, och

3. se till att det finns ändamålsenliga rutiner för att ta emot information när en elev börjar eller slutar vid, eller utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning från, en gymnasieskola eller gymnasiesärskola med en annan huvudman.

Huvudmannen för utbildningen bör

4. se till att det finns ändamålsenliga rutiner för att informera hemkommunen när en elev börjar eller slutar vid, eller utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning från, en gymnasieskola eller gymnasiesärskola.⁷

Vid kontakt med ungdomen bör frågan ställas om vad ungdomen har för sysselsättning. Sysselsättningen ska rapporteras i systemet IST. Se mer under rubriken **Dokumentera**.

Mer information kring hur kontakt med ungdomen tas finns under rubriken **komma i kontakt med berörda ungdomar**.

Erbjuda lämpliga individuella åtgärder

Ungdomar som inte har behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan eller saknar en gymnasieexamen eller motsvarande har

---

⁷ Skolverkets allmänna råd gällande det kommunala aktivitetsansvaret

enligt studier minskade möjligheter att få ett arbete⁸⁹. Det är därför viktigt att de ungdomar som berörs av det kommunala aktivitetsansvaret får motivationshöjande insatser och relevant stöd som syftar till behörighet till ett nationellt program eller om de har behörighet, fullgöra en utbildning och få en gymnasieexamen från ett nationellt program.

Enligt skollagen har kommunerna, inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret, ansvaret för uppgiften att erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera ungdomen att påbörja eller återuppta en utbildning.

De ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret en mycket heterogen grupp som har många olika behov. Det är därför betydelsefullt för kommunerna att utforma individuellt anpassade åtgärder där utgångspunkten och fokus för åtgärderna, så långt som möjligt, utgår från den ungas förutsättningar, behov och önskemål.

Kommunen behöver regelbundet under hela året erbjuda lämpliga individuella åtgärder till de ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret. För detta behöver kommunen ha en planering vilken så långt som möjligt, tillåter flexibla åtgärder för ungdomar med olika förutsättningar, behov och önskemål.¹⁰

Exempel på lämpliga åtgärder kan vara:

---

⁸ Att motivera Ungdomar tillbaka till utbildning, 2018

⁹ Liljeström, A. *Varför är avbrott från gymnasieskolan ett problem?* [Pluginnovation.se/content/varfor-ar-avbrott-fran-gymnasieskolan-ett-problem](https://pluginnovation.se/content/varfor-ar-avbrott-fran-gymnasieskolan-ett-problem) (2018-01-17)

¹⁰ Skolverkets allmänna råd gällande det kommunala aktivitetsansvaret

- Motiverande samtal/ coachprocess
- Studie- och yrkesvägledning
- Praktik (se mer under rubriken praktik)
- Studier via vuxenutbildningen, Grundläggande nivå, kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och orienteringskurs (ungdomar som läser på gymnasial nivå på kommunal vuxenutbildning omfattas inte av aktivitetsansvaret).
- Studier på folkhögskolans allmänna kurs på grundläggande nivå och övriga kurser på folkhögskolan (ungdomar som studerar på allmän kurs på gymnasial nivå omfattas inte av det kommunala aktivitetsansvaret).
- Stöd vid kontaktetablering med ex. arbetsförmedling, socialtjänst, hälso- och sjukvård eller folkhögskolor
- Stöd i att söka arbete och skriva CV
- Friskvård/ fritids/ kulturaktiviteter
- Andra studier, t.ex. körkortsteori, eller prova-på-kurser på gymnasiet
- Subventionerad anställning. Tidsbegränsad anställning som genomförs med stöd från kommunen.
- Gruppverksamhet, exempelvis
  - Ung Arena i Lidköping
  - Motivationsgruppen i Mariestad
  - KAA-grupp i Skövde
- Truck-kort
- SIP/Västbus (Flerpartssamtal)

Praktik

En åtgärd för ungdom inom det kommunala aktivitetsansvaret kan vara praktik. Praktiken kan syfta till att testa ett yrke inför kom-

mande studieval, att få arbetslivserfarenhet eller vara ett första steg inför att få en anställning på en arbetsplats.

Vid praktik är det viktigt att det finns ett praktikavtal mellan arbetsgivare och hemkommun. Att ungdomen som har praktik omfattas av kommunens försäkringar under praktiken.

I vissa kommuner anordnas praktik via arbetsmarknadsenheten, i andra kommuner skrivs ungdomen in på introduktionsprogrammen och har sin praktik via skolan, då får ungdomen tillgång till studiebidrag via CSN och busskort på samma villkor som andra elever. Ungdomen omfattas då inte längre av det kommunala aktivitetsansvaret.

I andra kommuner finns möjlighet för ungdomen att få ersättning när denne praktiserar. I vissa kommuner utgår praktikersättning för ungdomar som motsvarar studiebidraget. Grunderna för att få ersättning för praktik ser olika ut mellan kommunerna, där vissa har ett visst antal timmar som motsvarar en heltid och där andra gör individuella bedömningar om vad som är en heltid för en ungdom. I bilaga 6 finns förslag på *följebrev praktik, Lidköping* för ungdomar inom KAA som söker praktik. I bilaga 7 ett förslag på *KAA månadsrapport Lidköping* för att följa upp antal praktiserade timmar och i bilaga 8 ett förslag på praktikavtal, *KAA praktikavtal Lidköping*.

Studier

Åtgärderna inom det kommunala aktivitetsansvaret ska i första hand syfta till att motivera ungdomen att påbörja eller återuppta en utbildning. Studie- och yrkesvägledning kan vara ett sätt att hitta en utbildningsväg som passar ungdomen och som motiverar att återuppta

studier. De ungdomar som studerar på ett nationellt program eller motsvarande omfattas inte av det kommunala aktivitetsansvaret se rubriken **målgrupp**.

Råder osäkerhet på vilka betyg en ungdom har fått kan centralarkivet i kommunen kontaktas för att få kopia på betyget, alternativt att kontakta den skola där ungdomen senast studerade för att få tag i betygen. Betygen är ofta av stor betydelse för att göra en studieplanering framåt. Grundskolebetygen kan också finnas hos antagningskansliet.

För att studera via kommunal vuxenutbildning (Komvux) är huvudregeln att personen ska ha fyllt 20 år alternativt ha en gymnasieexamen. Det kan ändå finnas möjlighet att få dispens för att få starta studier på vuxenutbildningen tidigare. På Komvux finns ofta en större flexibilitet med fler kursstarter per år och olika studietakt. Kontakta studie- och yrkesvägledare på Komvux i hemkommunen.

I Tibro finns det möjlighet att chatta med studie och yrkesvägledare på vuxenutbildningen.

På folkhögskola är åldersgränsen 18 år men även här kan det finnas möjlighet till dispens för att börja tidigare. Kontakta respektive folkhögskola för information. För ungdomar under 20 år som läser på allmän kurs kan hemkommunen betala busskort, böcker och mat.

Ungdomar som vill söka till ett nationellt program på gymnasiet kan göra det till och med det år de fyller 19 år (ungdomen kan påbörja utbildningen senast det första kalenderhalvåret då hen fyller 20 år). Ansökan görs via utbildningskaraborg.se senast 15 maj. För att göra en ansökan behöver ungdomen få ett lösenord via antagnings-

kansliet, utbildning@skaraborg.se

En ungdom som inte har behörighet till nationellt program på gymnasiet kan läsa på något introduktionsprogram. För att påbörja studier på Individuellt alternativ (IMA) eller Språkintröduktion (IMS) kontak-tas skolan direkt för att boka ett inskrivningsmöte, då programmen har löpande intag. Programinriktat val (IMV) och Yrkesintröduktion (IMY) är sökbara och har oftast samma studiestart som övriga gym-nasieutbildningar. För att söka IMV och IMY kontak-tas studie- och yr-kesvägledare i hemkommunen.

Exempel från Tidaholm

För varje ny ungdom som söker stöd via det kommunala aktivitetsan-svaret bokas det in ett intröduktionsmöte. Under detta möte finns möjlighet att berätta mer om verksamheten samt presentera de som arbetar med uppdraget. Ungdomen får möjlighet att berätta om sig själv, vad denne vill ha stöd och hjälp med.

Samtalet utgår från en kartläggningsmall vilken tar upp frågor kring bland annat.

- bakgrund (skola, praktik ev. jobb)
- nuläge (Hur ser en dag ut? Boende? Inkomst?)
- framtid (Vad vill du göra? Mål?)

Informationen från kartläggningsmallen utgör en individuell utveckl-ingsplan där mål sätts upp och beskrivning ges över HUR dessa mål ska uppnås (Vad ska göras? Vem/vilka ska göra vad? När ska det gö-ras?) och utvärderas. Utifrån den individuella utvecklingsplanen sätts sedan möjlig och lämplig åtgärd in. Förslag på utformning av kart-läggingsmall finns i bilaga 9 *Kartläggning mall Tidaholm*.

Dokumentera

Hemkommunen bör:

se till att det finns förutsättningar och rutiner så att berörd personal kan dokumentera insatser till ungdomar som tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret.¹¹

Dokumentationen ska vara en grund för planering av insatser och tydliggöra hur insatserna ska ta ungdomen närmare mål om studier eller arbete.

Dokumentationen om insatser för de ungdomar i kommunen som omfattas av aktivitetsansvaret ska, om det är aktuellt, innehålla uppgifter om:

1. individuell planering och målet med insatserna,
2. vilka insatser som individen ansvarar för,
3. vilka insatser som kommunen ansvarar för,
4. vilka insatser som någon annan aktör ansvarar för,
5. vilka datum som insatsen ska påbörjas och avslutas,
6. orsaken till att insatsen upphört, och
7. tidpunkter för uppföljning och utvärdering av insatsen.

Vid ändring av insatserna ska dokumentationen enligt första stycket revideras.¹²

---

¹¹ Skolverkets allmänna råd gällande det kommunala aktivitetsansvaret

¹² Skolverkets allmänna råd gällande det kommunala aktivitetsansvaret

Förande av register

Hemkommunen bör:

1. ha rutiner för att inhämta uppgifter om och föra register över de ungdomar som tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret, och
2. ha rutiner för att lämna uppgifter till Skolverket för uppföljning och utvärdering av hur kommunen uppfyller sina skyldigheter i fråga om de ungdomar som tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret¹³

I Skaraborg används systemet "IST Regional samverkan" som automatiskt hjälper oss att skapa en lista med individer som tillhör målgruppen.

Inloggningsuppgifter till vårt gemensamma system skapas av systemansvarig på antagningskansliet, skaraborgike@skovde.se. Systemet nås via: <https://skaraborgike.ist-asp.com/ikeskaraborg/login.htm>

Längst ut till vänster finns flikar att klicka på, under fliken "Support" **finns Handbok för kommunalt aktivitetsansvar** som beskriver hur systemet fungerar.

För att komma åt registret över ungdomar som tillhör målgruppen:

- 1) Logga in i systemet
- 2) klicka på fliken "Aktivitetsansvar"
- 3) I filtret kan du både få fram sorterade listor på ungdomar registrerade inom aktivitetsansvaret alt. filtrera utifrån:
  - Åtgärdas

---

¹³ Skolverkets allmänna råd gällande det kommunala aktivitetsansvaret

- Pågående åtgärd
- Planerad åtgärd
- Introduktionsprogram (används inte då dessa ungdomar inte längre tillhör det kommunala aktivitetsansvaret)
- Studier annan skolform (exempelvis Komvux, folkhögskola eller extra år inom grundskola)
- Avslutad

4) Ungdomar flyttas automatiskt från "Åtgärdas" till någon av de andra flikarna genom att skapa en lämplig åtgärd under ungdomens personliga flik. Under den personliga fliken finns också adresser, elevhistorik, kontakter och åtgärder.

Individen som registrerats i systemet hamnar under fliken "Åtgärdas" vilken är den lista vilken behöver ses över dagligen.

Kommunerna i Skaraborg behöver ha en handlingsplan och uppdaterade rutiner för sitt uppdrag inom det kommunala aktivitetsansvaret. Här behöver finnas beskrivet hur kontakt med ungdomar på "Åtgärdas-listan" kontaktas och med vilket intervall samt vilka åtgärder kommunen erbjuder.

Tips på vägen

För att vi i Skaraborg ska registrera på liknande sätt

- Då ungdom på listan uppger att denne är i arbete registreras det som sysselsättning i fliken, vid kontakt. Arbete som ungdomen själv ordnat är ingen åtgärd och är heller inte en anledning till att skrivas ut från det kommunala aktivitetsansvaret. En åtgärd som kan användas för denna grupp är "enstaka samtal".

- Då ungdom på listan finns inom kriminalvården, placerad via LVU, kontakt med habilitering, BUP, i insats via arbetsförmedling, försäkringskassa eller samordningsförbund registreras vid kontakttillfällena som "åtgärd via annan aktör".
- Ungdomar som vistas utomlands för gymnasiestudier ska plockas bort från listan "åtgärdas" i och med att gymnasiestudier eller motsvarande innebär att ungdomen inte tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret. Sysselsättningen registreras som "studier i utlandet".
- Vid utlandsvistelse av annan orsak än studier registreras sysselsättningen som "utlandsvistelse ej studier" exempelvis vid utlandsvistelse som AU-pair eller vid volontärarbete. Om ungdomen arbetar utomlands så registreras sysselsättningen som arbete.
- Familjehemsplacerad ungdom, som är placerad i annan kommun med fortfarande folkbokförd i hemkommun kan registreras som "Åtgärd via annan aktör".
- Värnplikt –registreras som sysselsättning "andra studier".
- Föräldraledighet- registreras som "annan sysselsättning".
- Ungdomar som ej vill ha kontakt – enstaka samtal kodar en del, andra lägger inte in någon åtgärd utan skriver enbart i kontakttillfällena.
- Ungdomar som ej kan delta i aktivitet – för flertalet handlar det om att de är i "åtgärd via annan aktör".

Lämna uppgifter till SCB

Två gånger per år ska uppgifter lämnas till Statistiska Centralbyrån SCB:

Senast 1/9 skickas uppgifter för första halvåret (1 januari – 30 juni)

- Senast 1/2 skickas uppgifter för andra halvåret (1 juli – 31 december)

Inloggningsuppgifter till SCB kommer via mail ett par veckor innan rapporteringen ska göras. Uppgifterna kommer till den mejladress som tidigare lämnats som kontakt för respektive kommun.

För att skapa exportlogg till SCB, se **Handbok för kommunalt aktivitetsansvar** under support i vårt gemensamma IST-system.

Uppgifterna lämnas på [SCB:s hemsida](#) Se lathund m.m. på <https://utbildningskaraborg.se/ike-for-kaa/>

Utslussning från KAA

I samband med 20-årsdagen upphör det kommunala aktivitetsansvaret. Vissa kommuner väljer att formulera ett särskilt brev för dem som närmar sig sin 20-årsdag. Detta gäller ju framför allt dem som man inte har kunnat/lyckats etablera en kontakt med, men att de ändå får information – en särskild service – om att KAA-uppdraget snart kommer att upphöra och vissa kontaktuppgifter t.ex. till vuxenutbildningen.

För de flesta inom målgruppen är detta inget bekymmer, de kan redan ha hittat någon form av sysselsättning eller rent av egen försörjning, men för en del i målgruppen är tillvaron fortfarande bekymmersam och behovet av stöd stort. För dessa ungdomar kan en överlämning till lämplig instans vara betydelsefull och kanske rent av avgörande för vidare utveckling och framgång. För att möjliggöra och un-

derlätta samverkan behövs ett medgivande från ungdomen för att häva sekretess. Förslag på utformande av blankett finns i bilaga 10 *Medgivande Ung Arena*.

Eftersom KAA är organiserat på olika sätt i olika kommuner så finns ingen given mall för hur utslussningen från KAA ska se ut. Det finns dock exempel på lämpliga samverkansparter och på kommuner som har rutiner för utslussning.

Många kommuner har någon form av arbetsmarknadsenhet dit personer som har behov av extra stöd i arbetslivet kan vända sig. Det kan dock vara så i vissa kommuner att ungdomen behöver ansöka hos t.ex. socialsekreterare eller annan handläggare för att komma in till denna verksamhet.

Andra samverkansparter/verksamheter som ungdomar inom KAA kan vända sig till är Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan eller Vård och omsorg/LSS-handläggare.

Arbetsförmedlingen

Idag sker i stort sett all kontakt med Arbetsförmedlingen digitalt. Inskrivningen sker digitalt och ett första informationssamtal kommer att ske via telefon eller videosamtal. Inom Arbetsförmedlingen kommer ungdomen sedan att bli hänvisad till olika "program", vilket kan vara alltifrån studier och praktik, till jobbsökargrupper och coaching. Alla aktiviteter ska ungdomen sedan rapportera till Arbetsförmedlingen och till Försäkringskassan, s.k. aktivitetsrapportering. Ungdomar under 18 år kommer med största sannolikhet att lotsas tillbaka till KAA och studier.

Försäkringskassan

Kontakt med Försäkringskassan har i första hand ungdomar med någon form av funktionsvariation (frivilligt). Av Försäkringskassan kan ungdomar få hjälp med t.ex. aktivitetsersättning för förlängda studier eller nedsatt arbetsförmåga (kan fås tidigast i juli det år man fyller 19 år).

LSS

Ungdomar med funktionsvariation kan också ha rätt till stöd via LSS. Ungdomen måste dock själv ansöka om detta. Stödet kan vara allt ifrån kontaktperson och boendestöd till en individuell praktik/aktivitet eller daglig verksamhet.

Goda exempel på utslussning från KAA

Tidaholm

I Tidaholm samverkar Ung Arena 9.0 med Arbetsmarknadsenheten i kommunen. Man vänder sig till personer mellan 15–30 år som inte studerar eller arbetar men vill komma igång med studier eller arbete. De beskriver sitt arbete på följande sätt;

”Via Ung Arena kan du få hjälp med coaching av en personlig mentor, få information och snabb kontakt med bland annat Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, skolan och andra av kommunens aktörer. Vi kan hjälpa dig att ta reda på vilka alternativ som passar dig för att du ska kunna ta dig vidare mot jobb eller studier. Du kan få hjälp med

olika jobbsökaraktiviteter såsom att skriva CV och personligt brev. Det finns möjlighet att göra praktik om du vill prova på olika yrken”.

Lidköping

Ung Arena i Lidköping vänder sig till personer mellan 16–29 år som är folkbokförda i Lidköpings kommun och varken jobbar eller studerar. Grundtanken med Ung Arena i Lidköping är mycket lik den samverkan som finns i Tidaholm. I Lidköping beskrivs arbetet på följande sätt;

“Ung Arena är en frivillig verksamhet där du kan få stöd i att ta reda på vad du vill arbeta med och hur du kan nå dit. Vi kan också vara behjälpliga med att hitta en praktikplats, att skriva CV, personligt brev och jobbintervju träning. Är du ännu inte riktigt redo för arbetsmarknaden eller studier så gör vi vad vi kan för att stötta dig på vägen dit, vi lägger tillsammans upp en plan för just dig och dina behov.

Vi har ett tätt samarbete med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Ekonomienheten och vi kan också vara ett stöd i kontakten med dessa och med andra myndigheter/verksamheter. Alla som söker stöd på Ung Arena får en personlig coach som stöttar dig med det du behöver hjälp med för att återgå till studier eller närma dig arbetsmarknaden.

Du och din coach lägger upp en individuell planering som passar just för dig. En coach kan stötta dig i kontakter med olika myndigheter, ge dig stöd i ditt jobbsökande, motivera och finnas som en samtalspart för dig. Du kan träffa din coach enskilt eller vara en del av Ung Arenas olika gruppverksamheter. Annaverksamheten som är en del

av Ung Arena är en gruppverksamhet som erbjuder samhällsorientering, studiebesök, matlagning, friskvård och andra motiverande aktiviteter.”

Tidiga insatser

Det finns långtgående skyldigheter att ge stödinsatser och erbjuda olika utbildningsalternativ inom ramen för gymnasieutbildningen för de ungdomar som har behov av detta.

Att tidigt sätta in stödinsatser kan vara avgörande i en ung människas liv och utvecklingsprocess. Stödjande insatser, såväl kommunala som statliga, behöver vara snabba och effektiva, eftersom varje dag utan erbjudande om stöd, är en dag för mycket i en ung människas liv. Det är också viktigt att utgångspunkten för stöd och insatser sker utifrån ungdomens behov, förutsättningar och mål och inte utifrån organiseringen av den offentliga verksamheten.

Tidiga insatser för unga som riskerar att hamna i det kommunala aktivitetsansvaret är en god investering, både för den enskilde individen och för samhället i stort.¹⁴ I de allmänna råden nämns främst skolans uppgift att främja alla elevers möjlighet att fullfölja sin utbildning och genom detta på sikt begränsa omfattningen av det kommunala aktivitetsansvaret.¹⁵

Det kan vara en god idé för samordnaren för det kommunala aktivitetsansvaret att ta kontakt med studie- och yrkesvägledare eller rektor, både på grundskolans senare del och på gymnasiet, för att in-

---

¹⁴ skolverkets allmänna råd för det kommunala aktivitetsansvaret s. 8

¹⁵ Ibid

formera om uppdraget och om verksamheten. Samordnaren kan också hålla skolinformation både för elever och föräldrar t.ex. i åk 9, IM och åk 3 på gymnasiet.

Samverkan med skolan kan t.ex. också ge samordnaren information om elever som går ett 10:e år i grundskolan eller är överåriga och möjlighet att etablera en tidig kontakt med de unga som av olika anledningar väljer att inte påbörja gymnasiestudier eller de unga som riskerar avhopp.

Hemkommunens ansvar vid köp av gymnasieplatser

1. Hemkommunen bör
se till att det finns ändamålsenliga rutiner för att ta emot information när en elev börjar eller slutar vid, eller utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning från, en gymnasieskola eller gymnasiesärskola med en annan huvudman. Huvudmannen för utbildningen bör
2. se till att det finns ändamålsenliga rutiner för att informera hemkommunen när en elev börjar eller slutar vid, eller utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning från, en gymnasieskola eller gymnasiesärskola.¹⁶

I Skaraborg finns rutiner för att tidigt signalera riskfaktorer för studieavbrott och eventuellt studieavbrott tagits fram. Detta görs via en e-tjänst som är framtagen för att skicka information mellan huvudman för gymnasieskola och hemkommun. Du kan läsa mer om

---

¹⁶ Ibid

detta under rubriken **Rutin för rapportering till hemkommun**. När hemkommunen får veta att en ungdom riskerar avhopp från studier kan det kommunala aktivitetsansvaret gå in och stötta innan ungdomen skrivs ut från skolan.

Även utanför samverkansområdet för gymnasiestudier i Skaraborg är det av vikt att ha god samverkan med de gymnasieskolor där eleverna från hemkommunen är placerade.

Samverkansparter

Hemkommunen bör:

1. se till att det finns förutsättningar och förankrade rutiner för berörd personal att aktivt och löpande kunna erbjuda lämpliga individuella åtgärder till de ungdomar som tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret, och
2. se till att samverka med berörda myndigheter och andra aktörer för att samordna lämpliga individuella åtgärder.¹⁷

Det kommunala aktivitetsansvaret är som det heter, ett kommunalt ansvar. Att en ungdom tillhör KAA fräntar ingen annan verksamhet deras ansvar gällande målgruppen. Aktivitetsansvaret är en uppsökande och motiverande verksamhet som ska slussa vidare ungdomar till befintliga verksamheter inom och utom kommunen. Aktivitetsansvaret ska samverka med aktuella aktörer runt ungdomar i målgruppen för att underlätta för ungdomen att återgå i sysselsättning.

---

¹⁷ Skolverkets allmänna råd gällande det kommunala aktivitetsansvaret

Hos vissa ungdomar är behovet av stöd mindre och hos andra större. För de ungdomar som behöver mycket stöd och hjälp från flera olika myndigheter kan det vara bra med någon slags samordning. I vissa kommuner finns något som kallas för "Ung Arena". På Ung Arena kan en ungdom få hjälp att träffa flera olika aktörer på samma plats. En annan verksamhet för ungdomar utan sysselsättning kan vara Level Upgrade för kommunerna som ingår i Samordningsförbundet Västra Skaraborg, läs mer i bilaga 11 *Broschyr Level Upgrade*.

Kommuner kan också ha en nätverksledare. Det är en funktion som kan kalla flera olika myndigheter till möte kring en ungdom.

Ett exempel på samverkan mellan olika berörda runt en individ är SIP, Samordnad individuell plan där exempelvis socialtjänst, vård och skola kan samordna stödet för en person.

Nedan följer en lista på möjliga samverkanspartners och insatser som kan vara till stöd för ungdomen:

- **Arbetsförmedlingen.** Från 16-års ålder är det möjligt att registrera sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Dock finns det begränsat med insatser för ungdomar under 18 år där det i första hand handlar om att motivera tillbaka till studier.
- **Arbetsmarknadsenheten** i kommunen. Kan vara behjälpliga med arbetsträning, utredning av arbetsförmåga och praktik.
- **Bosamordnare.** Vissa bostadsbolag erbjuder socialt arbete inom bostadsbolaget.
- **Fritidsledare.** Personal på kommunens ungdomsgårdar.

- **Fältassistenter** har ofta koll på ungdomar utifrån att de rör sig i miljöer där ungdomar vistas såsom på skolor och ute på stan. Fältassistenterna deltar ofta i samverkar via en närgrupp tillsammans med skola och polis.
- **Habiliteringen** har insatser till personer med en bestående funktionsnedsättning och deras anhöriga. Målet är att kunna leva ett så normalt liv som möjligt.
- **Integrationsenhet.** Många kommuner har en integrations-samordnare som arbetar med att stötta nyanlända i kommunen.
- **Kyrkan** eller andra trossamfund kan ge samtalsstöd, anordnar ungdomsgrupper/aktiviteter.
- **LSS** Lagen om Stöd och service till vissa funktionshindrade, du kan kontakta LSS-handläggare i din hemkommun för att ansöka om stöd eller få mer information. Målgruppen för LSS är personer som har en omfattande funktionsnedsättning. Målet med lagen är att kunna leva ett så gott och självständigt liv som möjligt. till exempel att ha möjlighet att arbeta, studera eller ha någon annan meningsfull sysselsättning.
- **Närhälsan.** Vissa vårdcentraler har ett tilläggsuppdrag kring psykisk ohälsa, t.ex. Närhälsan Guldvingen vårdcentral, Lidköping och Närhälsan Oden vårdcentral, Falköping.
- **Röda Korset.** Vuxna från 18 år med flyktingbakgrund kan få hjälp med att bearbeta trauman från krig och flykt på Röda korset i Skövde.
- **Skola.** För de ungdomar som är i behov av det är skolan skyldig att tillhandahålla adekvata stödinsatser och erbjuda olika utbildningsalternativ inom ramen för gymnasieutbildningen. Inom skolan finns ett "elevhälsoteam", EHT, bestående av kura-

tor, specialpedagog, skolsköterska, skolläkare, skolpsykolog, rektor och ibland studie- och yrkesvägledare. På vissa skolor finns också "elevcoacher". Elever som är på väg att avsluta sina studier i förtid har rätt att få stöd av dessa funktioner för att förhindra avhopp. Ungdomar som inte är i studier men som funderar på att börja studera har rätt till vägledning av studie- och yrkesvägledare.

- **Socialtjänsten.** Ungdom som har fyllt 18 år och som ej studerar kan ansöka om ekonomiskt bistånd. Vid misstanke om att en ungdom under 18 år far illa bör KAA göra en orosanmälan till socialtjänsten. Personal inom skolan har anmälningsplikt om det råder misstanke om att ett barn far illa eller riskerar att fara illa. Vid drogproblematik finns kontaktperson för detta.
- **Ungdomsmottagning.** Här kan ungdomen få hjälp med frågor om kroppen, sex, sexualitet, identitet eller preventivmedel. Hit kan också unga gå om de behöver någon att prata med. På ungdomsmottagningen finns barnmorska och kurator och ofta en läkare. Ungdomen kan gå till vilken mottagning i landet den vill.

Årshjul

Vårtermin

1 februari ska rapportering till SCB av andra halvåret (1 jul- 31 dec) vara inlämnad.

Februari/ mars påminna ungdomar om att söka sommarjobb.

April/maj Presentera sig på gymnasieskolorna. Berätta att det är ett uppdrag som finns i alla kommuner (kan finnas ungdomar från annan kommun på gymnasieskolan).

April/ maj Presentera KAA-uppdraget för Åk 9 och vara med på föräldramöten.

Maj/ juni kontakt med SYV/ elevhälsa på grundskolan om de som ej blir behöriga/ ej börjar på gymnasieskolan.

15 maj Sista ansökningsdag gymnasiet,

VT Sista ansökningsdag Komvux

VT Sista ansökningsdag folkhögskola

Sommaren

Efter sommaren kommer de ungdomar in som fått studiebevis (ej gymnasieexamen) in i IST-systemet under "åtgärdas". Kontakta ungdomar som fått studiebevis. Utvärdering och uppföljning av KAA-verksamheten.

När det gäller ungdomar som fått studiebevis så ska huvudman för utbildningen rapportera till hemkommun, enligt Skaraborgs rutin för rapportering från huvudman till hemkommun.

KAA-körningarna i IST är inte igång under perioden 0601–0831.

Hösttermin

1 september ska rapportering till SCB av första halvåret (1 januari-30 juni) vara inlämnade.

15 september Antagningskansliet avslutar gymnasieantagningen, efter detta datum är gymnasieskolorna själva ansvariga för antagning av elever.

Ord och begrepp

Lista på begrepp och ord:

AME- Arbetsmarknadsenhet, kommunen enhet för arbetsmarknadsfrågor.

Drop out- engelsk term för skolavhopp

EHT- Elevhälsoteam

Elevhälsoteam - Skolans elever ska ha tillgång till elevhälsoteam med medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska kompetenser. Elevhälsoteamet ska främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande och även stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Examensbevis - Examensbevis utfärdas när en elev har avslutat ett nationellt program, uppfyllt kraven för gymnasieexamen och fått betyg på alla kurser samt det gymnasiearbete som ingår i elevens individuella studieplan.

Gymnasieexamen - En elev som uppnått utbildningskraven får antingen en yrkesexamen eller en högskoleförberedande examen från en gymnasieutbildning.

Gymnasieintyg – utfärdas till elev som avslutar något introduktionsprogram.

HVB- Hem för vård eller boende är ett yrkesmässigt drivet hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Beslut om placering i HVB görs av socialnämnden i respektive kommun. Placeringen kan ske med stöd av socialtjänstlagen (SoL) eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

IB – International Baccalaureate, internationell gymnasieutbildning med engelska som undervisningsspråk. Elever som klarat målen i sin utbildning och sina exams får ett International Baccalaureate di-

ploma. Resultaten för exams kommer ofta senare än resultaten för elever som gått ett nationellt program vilket gör att de kan dyka upp i KAA-registret. Elever som ej klarat utbildningen med godkända resultat får ansöka om att göra retakes när exams hålls igen i maj.

IFO- Socialtjänstens individ- och familjeomsorg har ett brett ansvarsområde. Där ingår bland annat ekonomiskt bistånd, missbruks- och beroendevård, familjerätt, familjerådgivning och barn- och ungdomsvård.

IKE- Interkommunal ersättning. Ersättning som betalas ut från hemkommun till skolhuvudman.

IM- Introduktionsprogram på gymnasieskolan. Introduktionsprogrammen ska ge obehöriga elever möjlighet att komma in på ett nationellt program, eller leda till att de kan få ett arbete.

IST- Ett företag som arbetar med digitala tjänster riktade mot förskola och skola. I Skaraborg används IST:s program bland annat för rapportering av det kommunala aktivitetsansvaret.

KAA- Kommunalt aktivitetsansvar

Komvux – Kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, grundskolenivå, eller svenska för invandrare (SFI).

LSS- lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

LVU-lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Anledningen till ett omhändertagande enligt LVU kan vara att en pojke eller flicka eller person med annan könstillhörighet lever ett destruktivt liv med exempelvis missbruk eller kriminalitet (3 §, de så kallade beteendefallen) eller att föräldrarna inte kan ge det stöd som behövs för en bra uppväxt (2 §, de så kallade miljöfallen). Vid vård med stöd av LVU är det förvaltningsrätten som prövar frågan om vård. Socialnämnden har ansvaret för att den enskilde får det stöd och hjälp som behövs under tiden i vård.

Nationellt program- Inom gymnasieskolan finns 18 nationella gymnasieprogram: sex högskoleförberedande program och 12 yrkesprogram. De nationella programmen är treåriga och leder mot en gymnasieexamen. Det krävs att en elev har godkända betyg i ett visst antal kurser för att vara behörig till ett nationellt program, behörighetskraven skiljer mellan olika program.

PUT- Permanent uppehållstillstånd. Utfärdas av migrationsverket. Den som ansökt om asyl i Sverige och får ja på sin ansökan får ett uppehållstillstånd. Först när personen som fått uppehållstillstånd är folkbokförd i en kommun kommer den att omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret.

SCB- Statistiska Centralbyrån, den myndighet som samlar in data kring det kommunala aktivitetsansvaret.

SIP - Samordnad individuell plan där exempelvis socialtjänst, vård och skola möts för att samordna stödet för en person.

SiS – Statens institutionsstyrelse, är en statlig myndighet som ansvarar för individuellt anpassad tvångsvård. SiS behandlar ungdomar med allvarliga psykosociala problem och vuxna med missbruksproblem. SiS tar också emot ungdomar som har dömts till sluten ungdomsvård.

SKAA- Skaraborgs nätverk för det kommunala aktivitetsansvaret.

Skolplikt - Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt och rätt till utbildning. Skolplikt innebär att barn ska delta i skolans verksamhet. För de flesta elever så upphör skolplikten efter att eleven avslutat årskurs 9. <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/skolplikt-och-ratt-till-utbildning>

SoL- Socialtjänstlagen

Studiebevis- En elev som avslutar sina studier i gymnasieskolan och inte uppnått kraven för gymnasieexamen får istället ett studiebevis.

SYV- Studie- och yrkesvägledare

TUT- Tidsbegränsat uppehållstillstånd, utfärdas av migrationsverket. Den som ansökt om asyl i Sverige och får ja på sin ansökan får ett uppehållstillstånd. Först när personen som fått uppehållstillstånd är folkbokförd i en kommun kommer den att omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret.

UVAS- Unga som varken arbetar eller studerar, i åldern 15–29 år. Internationellt kallat NEET "Not in Education, Employment, or Training."

Tips på hemsidor och rapporter

Skolverket:

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/forbereda-elever-for-studier-och-arbetsliv/kommunernas-aktivitetsansvar--for-ungdomar>

Att motivera Ungdomar tillbaka till utbildning

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/att-motivera-ungdomar-tillbaka-till-utbildning/>

Skollagen

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Skolverkets Allmänna råd om kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar

<https://www.skolverket.se/publikationsserier/allmannarad/2016/kommunernas-aktivitetsansvar-for-ungdomar?id=3573>

Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (MUCF)

<https://www.mucf.se/unga-som-varken-arbetar-eller-studerar>

Praktik- så får barn och unga arbeta,

<https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbetstagarens-deltagande-i-arbetsmiljoarbetet/unga-i-arbetslivet/>

Statistiska centralbyrån – kommunernas aktivitetsansvar, information för uppgiftslämnare.

<https://www.scb.se/lamna-uppgifter/undersokningar/Kommunernas-aktivitetsansvar/>

Varför är avbrott från gymnasieskolan ett problem?

Liljeström, A. *Varför är avbrott från gymnasieskolan ett problem?*

Pluginnovation.se/content/varfor-ar-avbrott-fran-gymnasieskolan-ett-problem (2018-01-17)

<https://www.pluginovation.se/content/varfor-ar-avbrott-fran-gymnasieskolan-ett-problem>

Gemensamma blanketter och tips på dokument

Rutin för köp av gymnasieplats (Huvudmans rapportering till hemkommun)

Skaraborgs rutin för informationsutbyte mellan hemkommun och gymnasieskola.

<https://utbildningskaraborg.se/globalassets/dokument/blanketter/uppfoljning-av-elever.pdf>

Bilagor

Bilaga 1 Handlingsplan kommunala aktivitetsansvaret vara

Bilaga 2 Förslag utvärderingsfrågor KAA

Bilaga 3 Blankett aktivitetsansvar (utskick) Vara

Bilaga 4 Vykort Tibro

Bilaga 5 Avgångsbrev Skövde

- Bilaga 6 Följebrev praktik Lidköping
- Bilaga 7 KAA månadsrapport Lidköping
- Bilaga 8 KAA praktikavtal Lidköping
- Bilaga 9 Kartläggningsmall Tidaholm
- Bilaga 10 Medgivande Ung Arena Lidköping
- Bilaga 11 Broschyr Level Upgrade